

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ – ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

- 1) **Η εκπαίδευση** : Η εκπαίδευση των παιδιών στο Βυζάντιο δεν ήταν υποχρεωτική. Υπήρχαν μόνο **ιδιωτικά και εκκλησιαστικά** σχολεία, που λειτουργούσαν **σε σπίτια, σε ναούς ή σε μοναστήρια**. Οι γονείς πλήρωναν δίδακτρα σε είδος ή χρήματα, ανάλογα με το επάγγελμά τους. Τα παιδιά πήγαιναν στο σχολείο σε ηλικία έξι ως οκτώ χρόνων.

- 2) **Το βασικό σχολείο** : Το βασικό σχολείο είχε **τέσσερις τάξεις**. Στις δύο μικρότερες οι μαθητές μάθαιναν να γράφουν, να διαβάζουν και να λογαριάζουν. Ασκούνταν ακόμη να ακούν προσεχτικά το δάσκαλό τους και να προφέρουν σωστά τα λόγια τους. Στις μεγαλύτερες τάξεις διδάσκονταν **ορθογραφία, γραμματική και αριθμητική**. Αποστήθιζαν ιστορίες από τον **Όμηρο, την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη** και από τους μύθους του Αισώπου. Στα σχολεία ακόμη μάθαιναν να τραγουδούν και να ψέλνουν. Στα εκκλησιαστικά σχολεία, εκτός από τα παιδιά της πόλης, συχνά φοιτούσαν δωρεάν ορφανά παιδιά ή μαθητές από άλλες περιοχές της αυτοκρατορίας, που διακρίνονταν για τη φιλομάθειά τους.
- 3) **Τα στάδια της εκπαίδευσής των παιδιών** :
- 1^ο στάδιο** : Το πρώτο βασικό στάδιο της διδασκαλίας της γραμματικής είχε ως σκοπό την άριστη κατά το δυνατό γνώση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Στη συνέχεια οι μαθητές άρχιζαν να μελετούν ποιητές. Από τους ποιητές προτιμούνταν οι επικοί, και κυρίως ο Όμηρος. Επίσης διδάσκονταν Ησίοδο, Πίνδαρο, Αρχίλοχο, τραγικούς (Αισχύλο, Ευριπίδη, Σοφοκλή), και αργότερα και κωμικούς (Αριστοφάνη). Κοντά σε αυτούς μελετούσαν και έργα χριστιανών ποιητών, όπως τα «έπη» του Γρηγορίου του Ναζιανζηνού. Ακολουθούσε η διδασκαλία των πεζών συγγραφέων, Ξενοφώντα, Ηροδότου, Θουκυδίδη, Πλουτάρχου και άλλων, καθώς και της Ιστορίας, Πολιτικής και Εκκλησιαστικής.

2^ο στάδιο: Το δεύτερο στάδιο άρχιζε με την Ρητορική, για την οποία οι Βυζαντινοί είχαν εκτίμηση, διότι ήταν πολύ χρήσιμη μάθηση και τέχνη. Ήταν απαραίτητη γνώση τόσο για τους κληρικούς, που θα κήρυτταν το θείο λόγο από τον άμβωνα, όσο και τους πολιτικούς - διπλωμάτες, που θα έπρεπε να πείθουν στις διαπραγματεύσεις τους, και τους δικηγόρους, για να είναι πειστικοί στα δικαστήρια.

3^ο στάδιο: Το τρίτο στάδιο αποτελούσε η φιλοσοφία, ως επιστέγασμα της εγκύκλιας μόρφωσης. Σε αυτό διδάσκονταν η Λογική, η Ηθική, η Δογματική και η Μεταφυσική. Στη Φιλοσοφία ανήκαν τα μαθηματικά ή αλλιώς η «Μαθηματική επιστήμη» και η τετρακτύς: η Αριθμητική, η Μουσική, η Γεωμετρία και η Αστρονομία

- 4) **Η εκπαίδευση των κοριτσιών στο βυζάντιο** : Μερικοί ιστορικοί θεωρούν ότι δεν υπήρχαν πουθενά σχολεία γυναικών στο Βυζάντιο και κατά κανόνα τα κορίτσια δεν είχαν την ίδια εκπαίδευση με τους άνδρες. Άλλοι όμως ιστορικοί, ερευνώντας τις πηγές, διαπίστωσαν ότι ήδη από τον 4^ο αιώνα υπήρχαν δάσκαλοι κοριτσιών και ήταν δυνατό στις μεσαίες κοινωνικές τάξεις να τα στέλνουν μαζί με τα αγόρια στο σχολείο του Γραμματιστή (στοιχειώδης εκπαίδευση), για να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν. Είναι βέβαιο ακόμα ότι τα κορίτσια, που ανήκαν σε πλουσιότερες τάξεις, έπαιρναν την ίδια περίπου μόρφωση με τα αδέρφια τους καθώς η διδασκαλία γινόταν στο σπίτι από ιδιωτικούς δασκάλους, αλλά οι γυναίκες δεν μπορούσαν να πάνε σε ανώτατο Πανεπιστήμιο. Τα κορίτσια που έμεναν στο σπίτι, συνήθως κορίτσια φτωχών οικογενειών, μάθαιναν από μικρές τις δουλειές του σπιτιού. Μαγείρεμα, πλέξιμο κι όλα αυτά στο γυναικωνίτη.

5) **Εκκλησιαστική εκπαίδευση – μοναστήρια** : Οι **μονές** μεριμνούσαν για την παροχή κάποιας μορφής στοιχειώδους εκπαίδευσης στους δόκιμους ή αρχάριους μοναχούς, οι οποίοι συνήθως ήταν έφηβοι. Οι μαθητές διδάσκονταν την ιερή ακολουθία, το Ψαλτήρι, την Αγία Γραφή και για πρακτικούς λόγους, ορθογραφία, γραμματική, στενογραφία και καλλιγραφία, προκειμένου να εργαστούν ως γραμματείς ή αντιγραφείς. Εφόσον διέθεταν τα κατάλληλα προσόντα, εκπαιδεύονταν στη μουσική ώστε να γίνουν ψάλτες, στη μετρική και ποιητική για να συνθέτουν ύμνους και τέλος στην αγιογραφία. Τα **κατηχητικά σχολεία** εμφανίστηκαν τον 2^ο αιώνα μέσα σε εκκλησίες και ήταν τα πρώτα χριστιανικά σχολεία. Οι μαθητές διδάσκονταν το χριστιανικό δόγμα και την χριστιανική ηθική, μάθαιναν ύμνους και ιερά κείμενα. Οι διδάσκοντες δεν είχαν λόγια παιδεία και η διδασκαλία γινόταν κυρίως προφορικά. Σκοπός της διδασκαλίας ήταν η βάπτιση του κατηχούμενου ως χριστιανού. Τα σχολεία αυτά παρήκμασαν τον 9^ο αιώνα όταν καθιερώθηκε η βάπτιση των νηπίων. Τα **μοναστηριακά σχολεία** δημιουργήθηκαν τον 5^ο αιώνα προκειμένου να εκπαιδεύονται τα μικρά αγόρια που αφοσιώνονταν στη θρησκεία. Αν και πολλοί μοναχοί δεν έμαθαν ποτέ να διαβάζουν και να γράφουν το σχολείο έγινε αναπόσπαστο μέρος των μοναστηριών στη Δύση.

Βιβλιογραφία : <https://slideplayer.gr/slide/2887062/>

<https://www.historical-quest.com/109-archive/mesaioniki-istoria/136-h-paideia-sto-vyzantio.html>

https://www.onlearn.gr/files/13594/epo32_kef11.pdf?lmsauth=4f246db7928909ddac9f2cb55cfce16a75c9c492

Αγάπη Περιφάνου Β2